

Tadeusz Reroń

"W służbie Kościołowi i nauce :
Księga jubileuszowa dedykowana
Księdzu Profesorowi Stanisławowi
Olejnikowi", red. J. Bagrowicz, T.
Lewandowski, Z. Pawlak, K. Rulka, I.
Werbiński, Włocławek 1994 :
[recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 3/1, 139-142

1995

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dla powstania omawianego 6-tomowego Leksykonu Maryjnego decydujące znaczenie miało założenie w Ratyzbonie w 1966 roku Instytutu Maryjnego. Jego twórca, biskup Graber przedstawił plan wydania encyklopedii maryjnej, biskup pomocniczy Guggenberger zajął się jego realizacją, a urzeczywistnienie idei dokonało się w wydawnictwie EOS Verlag Erzabtei St. Ottilien.

O celu tego dzieła napisano w przedmowie do pierwszego tomu. Powiedziano tam, że Leksykon nie zamierza przedstawiać tylko biblijnych podstaw mariologii, ale także wykazać, co Kościół ogłosił o osobie i postawie Maryi w Bożym planie zbawienia. Encyklopedia miała zamiar dać całościowe spojrzenie na mariologię i pobożność maryjną, a ponadto ukazać zrozumienie dla czci maryjnej w przeszłości i przedstawić jej potrzebę w teraźniejszości.

Obecnie stawiamy sobie pytanie, czy ten cel został osiągnięty? Tak. Redaktorom dzieła i wydawcy trzeba wyrazić podziękowanie. Osiągnięcie jest tak wielkie, że wszyscy, którzy interesują się teologią, duchowością, sztuką, historią literatury i folklorem mogą z pożytkiem sięgnąć po ten Leksykon. Uniwersalność tego dzieła potwierdza jeszcze obszerny, międzynarodowy zespół autorów poszczególnych artykułów. Niektórzy z nich reprezentują polskie środowisko teologiczne.

Marienlexikon otrzymał wiele pozytywnych recenzji w niemieckiej literaturze naukowej. M.in. jego zalety przedstawiały takie periodyki, jak: „Theologische Revue”, „Forum katholische Theologie”, „Theologie und Glaube”, „Trierer Theologische Zeitschrift” i „Archiv für Liturgiewissenschaft”. Również w kościelnej i codziennej prasie mówiono pozytywnie o tym dziele.

Nie tylko w Niemczech, ale także we Włoszech, Belgii, Hiszpanii, Francji, Szwecji i Grecji *Marienlexikon* znalazł pozytywne przyjęcie. U nas w Polsce na ten temat w „Collectanea Theologica” pisał Lucjan Balter.

Marienlexikon jest tak wspaniałym osiągnięciem, że domaga się tłumaczenia na język polski. Niech ten leksykon przyniesie błogosławieństwo Boże Kościołowi, nauce i światu oraz pogłębi miłość do Matki Zbawiciela.

ks. Zdzisław Lec

W służbie Kościołowi i nauce. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Stanisławowi Olejnikowi, red. J. Bagrowicz, T. Lewandowski, Z. Pawlak, K. Rulka, I. Werbiński, Włocławek 1994, Włocławskie Wydawnictwo Diecezjalne, ss. 236.

Na półkach księgarskich pojawiła się kolejna, interesująca pozycja poświęcona znakomitemu uczonemu teologowi moralisście, ks. prof. dr hab. Stanisławowi Olejnikowi. Okazją jej wydania stał się podwójny jubileusz Księdza Profesora: 50-lecia kapłaństwa i 40-lecia pracy w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. W ten właśnie sposób środowisko włocławskie pragnie oddać cześć Jego osobie i podkreślić wierność Księdza Profesora wobec tamtejszego semina-

rium. Bo choć od początku swej naukowej drogi związał się mocno z Uniwersyte-tem Warszawskim, a potem Katolickim Uniwersytetem Lubelskim i Akademią Teologii Katolickiej w Warszawie, to jednak nieprzerwanie i z poświęceniem pełnił służbę wobec diecezji wrocławskiej. Miłość do seminarium wrocławskiego i pamięć na jego tradycje kazały Mu – mimo trudów związanych z dojazdami z Warszawy – dochować wierności środowisku, w którym widział swoje duchowe i naukowe korzenie.

Całość Księgi Pamiątkowej, poprzedzona wstępem biskupa wrocławskiego Bronisława Dembowskiego – ucznia ks. prof. Olejnika, dzieli się na dwie części. W pierwszej („Wokół osoby i dokonań Księdza Profesora Olejnika”) zebrane są artykuły, które są bezpośrednio związane z osobą Jubilata, mówiące o Jego życiowej, kapłańskiej i naukowej drodze. Są to bardziej świadectwa niż opracowania naukowe podejmujące analizy dorobku czy poglądów Księdza Profesora.

Rozpoczyna ją artykuł bpa R. Andrzejewskiego (*Z kapłanem, z profesorem, z przyjacielem*). Wypowiedź ta przywołuje na pamięć niektóre spotkania, rozmowy, refleksje. Ks. Ireneusz Werbiński z kolei przedstawia rolę Księdza Jubilata jaką pełnił przez okres 40 lat w środowisku wrocławskim i środowisku lubelskim jako kapłan, wychowawca i duszpasterz oraz jako profesor teologii duchowości na ATK. W tak ważnej publikacji poświęconej Księdzu Profesorowi nie mogło naturalnie zabraknąć przedstawienia ważniejszych wydarzeń z jego działalności naukowej, przedstawienia dorobku teologicznego, działalności dydaktycznej oraz ukazania zaangażowania w służbę Kościołowi (P. Góralczyk, *Misja uczonego – Ksiądz Profesor Stanisław Olejnik*). Ks. Olejnik widział też potrzebę stworzenia we Wrocławku teologicznego ośrodka naukowego. Jego plany zrealizowały się dnia 16 XI 1979 r., kiedy to odbyło się w jego mieszkaniu we Wrocławku spotkanie grupy księży profesorów Wyższego Seminarium Duchownego, na którym uchwalono powołanie do życia klubu naukowo-dyskusyjnego „Krağ” (*Z historii „Krağu”. Fragmenty z księgi protokółów*). Ks. Profesor Olejnik szczeni się przyjaźnią z Ojcem Świętym, która na początku lat pięćdziesiątych nawiązała się między nim a ówczesnym młodym naukowcem, ks. Karolem Wojtyłą; przetrwała, gdy On był biskupem i metropolitą krakowskim, i utrzymała się po Jego wyniesieniu na Stolicę Piotrową. O przyjaźni tej świadczy zarówno drukowany w Księdze jubileuszowej list, który napisał sam ksiądz Olejnik, jak i dwa listy – jeden z najwcześniejszych i jeden z ostatnio otrzymanych od Przyjaciela, które Ksiądz Jubilat z pietyzmem przechowuje (*Zaszczytna i zobowiązująca przyjaźń*). Część pierwszą kończy spis publikacji naukowych księdza profesora Olejnika. Jubilat opublikował około sto dwadzieścia prac naukowych i popularnonaukowych z zakresu etyki i teologii, zwłaszcza teologii moralnej. Przy okazji 40-lecia pracy naukowej warto ukazać najważniejsze publikacje książkowe: *Eudajmonizm. Studium nad podstawami etyki* (1958); *Katolicka etyka seksualna* (1966); *Bibliografia teologii moralnej* (1967); *Bibliografia obcojęzyczna teologii moralnej z ostatniego ćwierćwiecza 1940-1964* (1967); *Słownik łacińsko-polski terminów teologiczno-moralnych* (red., 1988); *W odpowiedzi na dar i powołanie Boże. Zarys teologii moralnej* (1977); *Jedność Kościoła a pluralizm życia*

chrześcijańskiego (1982); *Dar – Wezwanie – Odpowiedź. Teologia moralna*, t. 1-7 (1988-1994); *Etyka lekarska* (1994).

Wielość publikacji świadczy o wielkiej erudycji Profesora. Złożyły się na nią różne czynniki. Odbył on bowiem wiele podróży zagranicznych, uczestniczył czynnie w wielu międzynarodowych zjazdach teologicznych. W latach 1968-1973 był członkiem Międzynarodowej Komisji Teologicznej w Rzymie. W latach 1964-1975 pełnił funkcję przewodniczącego Sekcji Teologów Moralistów w Polsce. W latach 1962-1973 był członkiem Komisji do spraw Nauki Katolickiej Episkopatu Polski, był członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego KUL, a także prodziekanem w dwóch kadencjach i dziekanem Wydziału Teologicznego ATK. Funkcje, które piastował, wymagały odczytania, studium poglądów innych uczonych, potrzebę zajęcia stanowiska wobec tych poglądów, a także wobec problemów nowych i dawnych, które na wielkim, międzynarodowym warsztacie teologicznym wciąż stają się nowymi. W świadomości młodego teologa moralisty kształtowały się zatem z jednej strony problemy monograficzne, które stopniowo dojrzewały jako praca habilitacyjna, a później jako wybrane zagadnienia, tematy artykułów czy studiów specjalistycznych. Równocześnie świadomość ta była kształtowana tradycją syntez, summ teologicznych, z których najznakomitsza – Tomasza z Akwinu przez tyle wieków stanowiła *speculum theologiae*. Tradycja summ teologii przeszła w ciągu wieków w tradycję podręczników, które już jako „sumy teologii moralnej” sięgają współczesnych czasów. Podręcznik teologii moralnej, który opracował Ks. Jubilat, wyrasta właśnie z tej tradycji. Jest to tym bardziej cenne, że rodzime tradycje w tej dziedzinie nie były zbyt bogate. Widać stąd, że ks. prof. Olejnik jako nauczyciel teologii w szczególny sposób umiłował pracę dydaktyczną i traktuje ją jako teren, za który czuje się szczególnie odpowiedzialny. O ile bowiem „summy” wyrastają, aby uczony mógł uczynić zadość potrzebie syntezy teologicznej, to podręczniki odzwierciedlają szlachetną troskę uczonego o nauczanie akademickie.

W drugiej części Księgi Jubileuszowej zamieszczone są teksty dedykowane Księdzu Profesorowi. Ich autorami są wychowankowie i uczniowie Jubilata wywodzący się z Włocławskiego Seminarium Duchownego, dziś współpracownicy Jubilata w tym środowisku. Oprócz nich znajdują się w księdze teksty autorów spoza włocławskiego środowiska, ale blisko związanych z Jubilatem: ks. prof. dra hab. Seweryna Rosika z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ucznia i następcy na katedrze teologii moralnej KUL (*Sumienie między wolnością a prawdą*) oraz ks. prof. dra hab. Stanisława Urbańskiego z ATK, z sekcji duchowości, która swe powstanie zawdzięcza właśnie Księdzu Jubilatowi (*Mistyczny wymiar życia duchowego*). W tej części znajdują się ponadto inne interesujące artykuły teologicznomoralne (Cz. Lewandowski, *Sakrament pokuty w życiu duchowym kapłana*; Z. Pawlak, *Problem ochrony środowiska naturalnego w nauce Kościoła*; Z. Pawłowski, *Odnowa moralna, Biblia i opowiadanie*), a także poświęcone tematyce liturgicznej, biblijnej, katechetycznej i historycznej.

W tej części Księgi umieszczone są również fragmenty różnych prac Księdza Jubilata, artykułów, podręczników, książek, tak jak powstawały, w chronologicznej

kolejności, tak aby każdy mógł mieć wgląd w Jego twórczość, zobaczyć jej wymiar, zakres zainteresowań, naukową kompetencję.

Księga Pamiątkowa jest dowodem na to, że ks. prof. Stanisław Olejnik jest teologiem wielkiego formatu, o wszechstronnym wykształceniu i zdolnościach, a także człowiekiem nieustannej pracy. Jest postacią bardzo znaną w polskiej myśli teologicznomoralnej i zarazem niezmiernie cenioną. Na pewno za wcześnie jest podejmować pełne opracowanie Jego życia i dorobku naukowego. Księga ma za zadanie przypomnieć i przybliżyć postać wspaniałego teologa naszych dni, w pełni oddanego służbie Kościołowi i nauce.

ks. Tadeusz Reroń

„Patientia et caritas”. W hołdzie Księdzu Kardynałowi Henrykowi Gulbinowiczowi Arcybiskupowi Metropolicie Wrocławskiemu w 25-lecie sakry biskupiej 8 II 1970 – 8 II 1995, pod redakcją ks. Ignacego Deca, Papieski Fakultet Teologiczny i Metropolitalne Wyższe Seminarium Duchowne we Wrocławiu, Wrocław 1995, ss. 571.

Prezentowana publikacja jest księgą jubileuszową upamiętniającą 25-lecie sakry biskupiej księdza kardynała Henryka Gulbinowicza (8 II), a także inne rocznice w życiu dostojnego Jubilata zbiegające się w 1995 roku: 10. rocznica wyniesienia do godności kardynalskiej (25 V), 45. rocznica święceń kapłańskich (18 VI) i 20. rocznica nominacji na arcybiskupa metropolitę wrocławskiego (15 XII). Praca ta jest próbą ukazania osoby dostojnego Jubilata, jego życia i działalności. Dlatego jej tytuł zawiera zawołanie wpisane w herb Księdza Kardynała: „Patientia et caritas” (cierpliwość i miłość), które może wyrażać w lapidarny sposób całą Jego osobę i życie.

Patientia et caritas jest pracą zbiorową. Obok okolicznościowego listu gratulacyjnego Jana Pawła II i słowa wstępnego ks. Ignacego Deca obejmuje 39 tekstów o różnej objętości i zawartości. Na początku umieszczono teksty szczególnych osób w polskim Kościele: ks. prymasa Józefa kard. Glempa, który ukazał wkład kardynała Gulbinowicza w prace Rady Głównej Episkopatu Polski, ks. arcybiskupa metropolity krakowskiego Franciszka kard. Macharskiego o historycznych związkach pomiędzy dwiema stolicami biskupimi w Krakowie i Wrocławiu oraz wdzięczne, osobiste wspomnienie ks. arcybiskupa Józefa Kowalczyka, Nuncjusza Apostolskiego w Polsce, ucznia ks. Henryka Gulbinowicza. Pozostałe teksty kolegium redakcyjne Papieskiego Fakultetu Teologicznego i Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu podzieliło na trzy grupy. Część pierwsza obejmuje prace poświęcone samej osobie Księdza Kardynała Jubilata. Rozpoczyna ją obszerny artykuł ks. J. Swastka pt. *Christo militans. Z życia i działalności arcypasterskiej kardynała Henryka Gulbinowicza*, w którym próbuje on ukazać całość działalności pasterskiej Jubilata na tle najnowszej historii polskiego